

הבימה
התיאטרון הלאומי

העל ותחרה

מאת ג'וזף קסלרינג

סגן-ניצב רוני:
ארז רגב

ד"ר איינשטיין:
פיני קידרון

ויקטור ברוסטר:
אלון נוימן

טדי ברוסטר:
אמנון וולף

השוטר קליין:
איציק כהן פטילון

השוטר ברופי:
ניר שיבל

הכומר הרפר, מר ויִדְרֶסְפוֹן,
מר גיבס: אבינועם מור חיים

איליון הרפר:
אילנית גרשון

אבי ברוסטר:
ליא קניג

מורטימר ברוסטר:
תומר שרון

מרתה ברוסטר:
דבורה קידר

רב-פקד או'הארה:
דניאל סבג/קובי מאור

תרגום: דורי פרנס | בימוי: משה קפטן | תפאורה: ערן עצמון
תלבושות: ילנה קלריך | מוסיקה: דניאל סלומון | תאורה: קרן גרנק
ניהול ליהוק: רות טון

מנהלת הצגה: כנרת צור | עוזרת במאי: מיכל אייזיק
עיצוב מסכה: רוני וגנר | מורה להיגוי גרמני: יעל גולדמן

צילום בחזרות: ג'ראר אלון | עיצוב: הדס צוקרמן | הפקה: מקאן אריקסון
תודות: ליוסי עבדו

הצגה ראשונה: 29 לאוקטובר 2012
משך הצגה: שעתים ורבע כולל הפסקה

Original Broadway production
By Howard Lindsay and Russel Crouse

המחזה

סיפורו של מבקר תיאטרון, מורטימר ברוסטר, שלו שתי דודות, זוג קשישות חסודות, חביבות ועוזרות לזולת, המתגוררות בשכונה חביבה ומנהלות חיים חביבים, הכל אצלן, כך נדמה, מתוק וחביב, עד שלילה אחד מגלה האחייין שגם להן יש שלד בארון... מסתבר, שמבעד לחיזוכים הן אוהבות להשתמש ברעל פה ושם ולגאול מבידודתן, קשישים המבקשים לשכור חדר בביתן.

אפילו היום, רצח המוני אינו נראה אולי נושא מתאים לקומדיה. גם לפני שבעים שנה, כש"רעל ותחרה" הועלה לראשונה בברודווי ב-1941, חששו המפיקים. מהר מאוד התברר להם שההצגה היא להיט; ארבע שנים בברודווי, סרט בבימויו של פרנק קאפרה ובכיכובו של קארי גרנט ומאז אחד המחזות הפופולאריים ביותר בארה"ב. "המחזה מפר חוקים מסוימים בתיאטרון. הגיבורים הראשיים בו הם רוצחים או מטורפים ובסצינות הרומנטיות עסוק הגיבור בעיקר, בשכנוע אהובתו לחזור לביתה ולהפסיק להטריד אותו" אמר ראסל קראוס, שיחד עם שותפו האורד לינדסי שיכתב את המחזה והפיק אותו. אשר לסיבות שהביאו אותם להעלאת המחזה, טען קראוס שהוא וחברו פשוט השתגעו. המחזה נקרא תחילה "הגופות שבמרתף", נשלח ע"י קסלרינג לדורותי סטיקני, היום אלמנתו של האורד לינדסי, בתקווה שתסכים לשחק בו כאחת האחיות ברוסטר - "היו כמה בעיות בכתיבה" היא נזכרת, "אבל הרעיון היה מצחיק. אני כל כך צחקתי במהלך הקריאה, שהאורד התחיל להתעניין. זהו אחד המחזות המצחיקים ביותר שקראתי", אמרתי לו. אבל סימן השאלה לגבי הצלחת המחזה היה גדול ביותר, כיוון שהרעיון היה מטורף כל כך. "רעל ותחרה" היה מחזה ראשון מסוגו ואף אחד לא ציפה לו... ועם זאת כולם פשוט צחקו וצחקו ואף אחד לא נעלב.

**"המחזה מפר חוקים מסוימים בתיאטרון.
הגיבורים הראשיים בו הם רוצחים או מטורפים ובסצינות
הרומנטיות עסוק הגיבור בעיקר, בשכנוע אהובתו לחזור
לביתה ולהפסיק להטריד אותו"
(ראסל קראוס, מפיק המחזה, 1941)**

Arsenic and Old Lace

By Joseph Kesselring

Mortimer Brewster, the drama critic, has two spinster aunts. They live in a small house next to a cemetery in Brooklyn, they are kind, thoughtful and sweet. Mortimer also has a brother, Teddy, who believes he is Theodore Roosevelt, and digs locks for the Panama Canal in the cellar of the Brewster home. He also has a murderous brother, Victor, who is just after a plastic surgery, performed by an alcoholic accomplice, Dr. Einstein, to conceal his identity, and now looks like Frankenstein. At the night Mortimer promises to marry the woman he loves, he discovers that his aunts have developed a very bad habit.. It appears that out of charity they murder lonely old men with a glass of home-made elderberry wine laced with arsenic, strychnine, and "just a pinch" of cyanide...

Translation: **Dori Parnes**

Director: **Moshe Kepten**

Set Design: **Eran Atzmon**

Costume Design: **Yelena Kelrich**

Music: **Daniel Salomon**

Lighting: **Keren Granek**

Casting Director: **Ruth Tonn**

Actors:

Abi Brewster: **Lia Koenig**

Martha Brewster: **Dvora Kaydar**

Mortimer Brewster: **Tomer Sharon**

Teddy Brewster: **Amnon Wolf**

Victor Brewster: **Alon Neuman**

Dr. Einstein: **Pini Kidron**

Elaine Harper: **Ilanit Gershon-weiss**

The Rev. Dr. Harper: **Avinoam Mor-Haim**

Officer O'Hara: **Daniel Sabag/Kobi Maor**

Lieutenant Rooney: **Erez Regev**

Officer Brophy: **Itzik Cohen Patilon**

Officer Klein: **Nir Shiber**

Mr. Gibbs/Mr. Witherspoon: **Avinoam Mor-Haim**

Production Director: **Kineret Tzur**

Assistant Director: **Michal Izik**

Mask Design: **Roni Wagner**

German Pronunciation: **Yael Goldman**

First Performance: 29 October 2012, The Meskin Theatre

Length: 2:15 hours, including interval

רעלים עתיקים והיסטוריה

פרופ' מיכאל הרמגור

הרעל הוא בן-ברית ותיק של המין האנושי שמעביר אויבים ויריבים אל עולם טוב יותר מבלי להשאיר עקבות, בעיקר אם פוחדים לחפשן. ההיסטוריון הרומאי טאקיטוס (55 לספירה או 120 לספירה) היה אמן גדול בתחומו. מה שיש להעריך בספרי ההיסטוריה שלו - היא זהירותו. לעיתים קרובות, בהזכירו מותו של אדם חשוב ומכובד, הוא מוסיף כמה מילים תמימות "לא בלי חשד להרעלה" יש להבין לנפשו של טאקיטוס אשר היה בעצמו אדם חשוב ומכובד, ובתור שכזה ידע ששונאים אנשים חשובים ומכובדים, ורבים היו שמחים להרעיל אותם - עד עצם היום הזה. המשפט הרומאי דורש לשאול Cui prodest? (למי זה מועיל?) אחרי כל מוות משונה. על כן הקדים טאקיטוס תרופה למכה ורמז שהאישיות החשובה - או העשירה - נרצחה ע"י בליעת ארס, בליעה שתוכננה על ידי מישהו אחר, כמובן. פגע בול? מה טוב - הנה היסטוריון רציני. לא פגע? השאיר לפחות את הרושם שהחיים הציבוריים מסוכנים יותר ממה שחושבים פשוטי-העם. ושוב נקודה טובה עבור האנשים המכובדים שרוצים להפחיד את פשוטי-העם ולהרחיקם מן הפוליטיקה או מן הרדיפה אחרי ירושות שמנות. החשובים עם סכנת ההרעלה, העניים עם העוני.

האפיפיור בנדיקטוס התשיעי (1240-1304) היה אהוב על הבריות ובעצמו אהב תאנים. אולם משרד החוץ הצרפתי לא אהב אותו. יום אחד קיבל מידידתו הטובה, אם מנזר באה בימים, סל של תאנים טריות. הביאה את הסל נזירה צעירונת מסמיקה. האב הקדוש אכל מן התאנים - ומת. התברר שהנזירה הסמוקה היה סוכן צרפתי צעיר. האפיפיור בן ה-64 לא הבחין בהבדל. אבל משרד החוץ הצרפתי הבחין בהבדל שבין אפיפיור עוין ומת, לבין יורשו, אפיפיור חדש וכנוע לו.

כל זאת הודות לחופן תאנים, פרי בריא כל-כך. כפי שאומרים תשדירי השירות - אכלו פירות ותהיו בריאים!

בוונציה, העיר המעטירה, בירתה של אימפריה ימית פורחת, הועלתה ההרעלה לדרגת הישג דיפלומטי עליון. לפי מסמכים אשר פורסמו רק ב-1884 נהגה מועצה מיוחדת, רשמית וממלכתית, שנקראת מועצת העשרה (i dieci) להתכנס בהתמדה במשך המאות ה-14, וה-15. על סדר היום היו סעיפים כגון:

(1) הצעה להרעיל נסיך איטלקי פלוני אלמוני;

(2) הצעה להרעיל את מלך הונגריה;

(3) הצעה להרעיל את השולטן הטורקי.

אנשי המועצה ניסו את רעליהם, ללא רחמים, על כלבים וחתולים. היום ללא ספק, ארגון כמו "צער בעלי חיים" היה תוקף אותם בשצף-קצף. חסר עדיין מחקר מקיף על השגיי מפעל ההרעלה הממלכתי של ונציה. אבל היתה קיימת תיבת דואר מיוחדת, עשויה שיש שנקראה "לוע האריה", שם יכלו אזרחים לשלשל, בין השאר, הצעות הרעלה. הרפובליקה הזאת היתה מדינה מתוקנת.

הרנסאנס היה 'תור הזהב' של ההרעלות. האמון בבני-אדם היה כה גדול שהמלכים והנסיכים החזיקו בחצרותיהם "טועמים מטעם" אשר אכלו מן האוכל המוגש לגדולי הממלכה כשעה לפני תחילת הסעודה. אם "הטועם מטעם" מת, שינו בו במקום את התפריט- והעדיפו אוכל דיאטטי מן הצומח - ירקות, פירות, דבש. אלמנת "הטועם מטעם" קיבלה פנסיה מטעם המדינה.

בימי הרנסאנס ישום הרעל התרחב מעבר לתחום המאכלים. ניסו להרעיל באמצעות מטפחות, בקבוקי בושם, כסיות, כפפות, חגורות וכו'. דמיון פיוטי ויוצר ריחף מעל לעסקי הארס בחברה הטובה. נסיכי הרנסאנס העדינים, אוהבי האמניות, נאלצו ללעוס כמויות קטנות של רעל. רופאיהם אמרו להם שמעט רעל פועל כנוגדן להרבה רעל שידיד יקר עשוי לשפוך במרק שלהם ברגע של התלהבות רצחנית. כאשר מת המנהיג הבלתי מוכר של פירנצה, לורנצו המפואר מבית מדיצ'י, ב-1492 השליך רופאו את עצמו על תוך באר. אמרו - מרוב צער על מותו של הפצינט העשיר. אחרים אמרו: פן יגלה שהרעיל את החולה שלו, שהיה בן 43 בלבד ובעל מבנה גוף אתלטי. במקרה כזה רק רופא מצויין עשוי לחסל את החולה שלו בהצלחה כה מושלמת, ובזמן קצר כל-כך.

עד כה לא התייחסתי לתפקיד הגברות במלאכת הרעלה, וזאת מטעמי נימוס. הנשים היו חלוצות בתחום עדין זה. והראשונה קיבלה מן הנחש פרי מסויים, יתכן מורעל, אשר עלה לגברים מחיר כבד: הם איבדו את האפשרות היחידה לחיות מבלי לעבוד ומבלי להתלבש בגן העדן, CHERCHEZ LA FEMME.

ב-1679 התברר ששמנת החברה הפאריזאית פונה למגידי עתידות, על מנת לרכוש רעלים. 36 מנשים וגברים אלה נידונו למוות בשריפה. בין הלקוחות היתה גם אהובת המלך, הגברת מבית MONTESPAN שביקשה להרעיל את יריבתה, גם היא אהובת המלך, העלמה מבית FONTANGES. האם זה לא אנושי - או לפחות נשי? בשלב זה של המשפט הפסיק המלך את הדיונים, מסיבות מובנות. פחד הרכילות שיתק את זרוע-הצדק - נצחון נוסף של מלאכת ההרעלה. בעקבות פרשה מפורסמת זאת כבשו הגברות זכויות שוות עם הגברים באמניות הארס החיוניות.

מן המאה ה-19 הרעל הפופולרי ביותר הוא ה-ARSENIC, הנקרא בעברית ארסן או זרניך. וזאת משום שרעל ביתי זה נמצא חופשי בטבע. אם מוציאים מן הקבר גוויתו של בעל שלפי חשד המשטרה הורעל על ידי אלמנתו, השרויה באבל כבד, יגיד סנגורה תמיד: "הארסן אשר התגלה בגווייה בא מן הטבע". וכפי שאמר משפטן מפורסם בשנת 1840 לשופטים: "אני אמצא לכם ארסן גם ברגלו של כיסאו!". מה יכולים עוד השוטרים או השופטים לטעון כנגד מומחיות המסתמכת על מדעים כה שונים כמו הרפואה, הכימיה, והנגרות? במקרה הנזכר, יצאה האלמנה הבוכייה זכאית ולבנה כשלג, למרות שלבשה שחורים.

ההרעלה, השחפת, אי-הסובלנות הדתית ומס-ההכנסה הבלתי צודק ליוו את החברה מראשיתה. למין האנושי הייתה ילדות קשה והוא עדיין לא הפיק את הלקחים הנכונים ממנה. הגיבורות המזדקנות של ג'וזף קסלרינג במחזה אשר לפנינו עולות על הדמויות ההיסטוריות הנזכרות בכוח הלהט האמנותי: עד כה הרעילו על מנת להשיג יעד מסויים, הגיבורות של קסלרינג מרעילות לשם ההרעלה - צורה ארסית של אמנות לשם אמנות.

הצגת הבכורה של "רעל ותחרה" התקיימה בניו-יורק ב-10 בינואר 1941, כחצי שנה לפני פלישת גרמניה הנאצית לבריה"מ, כ-11 חודשים לפני כניסת ארה"ב למלחמת העולם השנייה בעקבות התקפת האוויר היפאנית על פרל הארבר. במילים אחרות, הקומדיה המשעשעת של קסלרינג על חובבות הרצח הקדימה אך במעט את זמן הופעתם של מקצועני הרצח ההמוני. הבידור בהרעלה סלקטיבית פינה מקומו לרצח-עם. עתה אנו עומדים בין מלחמת העולם השלישית - המלחמה "הקרה" אשר ניפצה את ברית וארשה, לבין מלחמת העולם הרביעית שמלחמת המפרץ לא הייתה אלא פתיחה שלה - המלחמה בה ירצו דיקטטורות העולם השלישי הבלתי-מסוגלות לפתור בעיות חברותיהן, להכריח את המערב להעלות להן מס כבד באיומי טרור, בהכרזות נכונות להשתמש בנשק בלתי-קונבנציונלי. לא ידובר עוד בשתי בתולות זקנות המרעילות תריסר רווקים בודדים, כמו בקומדיה שלפנינו, אלא בניסיון אפוקליפטי חדש ובלתי משעשע בהחלט. נהנה על כן, מן ההצגה ונדע להתכונן לנסיון הנואש להרעיל את המין האנושי כולו תחת ענני גזים כימיים ובאקטריולוגיים. מבחינה מוסרית - הרצחו של אדם אחד, אפילו אם הוא רווק זקן ופרוטסטנטי כמו בקומדיה - שווה להרצחו של דור שלם, כמו במציאות.

תבלו נא בנעימים!

(נכתב לתכניית ההצגה בהבימה, 1991)

רעל בקולנוע

אורי קליין

לקולנוע אין משיכה מיוחדת לרעלים, וזאת בניגוד לאמצעים האלימים האחרים בהם ניתן לקפד חייו של אדם באופן לא טבעי: אקדחים, רובים, סכינים, גרזנים, מכשירים כהים, פצצות, מכונות ממולכדות וסתם זוג ידיים שאוחזות בצוואר ולוחצות ולוחצות... רעלים הם אולי נשק קטלני אלגנטי ביותר, שאינו משאיר סימנים רבים מדי, ולא צריך לנקות אחריו, אך זו גם אולי צרתו העיקרית כשמדובר בקולנוע; הוא פשוט לא עניין ויזואלי במיוחד. מה כבר ניתן לצלם כשמרעילים משהו? מה כבר ההבדל בין סתם כוס שמפניה וכוס שמפניה שציאינד בתוכה? גם אם תוצאותיהן שונות ביותר, הן נראות אותו דבר, והקולנוע מעדיף את הפעולה האלימה, הקצרה והמוחצת: מטח יריות שמפוצץ את המסך ואת פס-הקול, דקירת סכין מהירה, אש ותמרות עשן, והכל על מסך רחב ובצבעים טבעיים. קחו את היצ'קוק לדוגמא: מה אנו זוכרים מסרטיו? את נורמן בייטס, בדמותו של אנתוני פרקינס, רוצח את ג'נט במספר רב של דקירות סכין, בסצינת המקלחת הידועה ב"פסיכו"; את גרייס קלי שולחת יד אחורה ב"אליבי", כדי לתפוס בזוג מספרים ולדקור עמם את תוקפה הלילי; את רוברט ווקר ב"זרים ברכבת" או בארי פוסטר ב"פרנזי" חונקים את קורבנותיהם, נשים כולן, כשמבט של טירוף על פניהם. כשמרעילים אין דם, והקולנוע הרי כל כך אוהב את האדום האדום הזה, את צווחת הבהלה ואת פרפורי הגסיסה. היצ'קוק ידע זאת, והוא אהב לפתות אותנו בעזרת כוחו הויזואלי האלים של הקולנוע, בעזרת האקספרסיביות הברוטאלית שלו. עם זאת, הוא נמשך לעיתים אל הרעל, אל השקט האלים שלו, אל העובדה

שדווקא לא רואים אותו כאשר מחדירים אותו אל תוך הכוס, וקורבנו התמים לוגם אותו בלי לדעת שהוא אוגר בתוכו את סוד מותו המתקרב... פעמים מספר הרעיל היצ'קוק את קורבנותיו, נשים כולן, ותמיד, משום מה, היה מעורב בהרעלות אלו קרי גרנט. קרי גרנט גם גילם את התפקיד הראשי בגירסה הקולנועית המצליחה של "רעל ותחרה", שביים פרנק קפרא ב-1944. מדוע דווקא גרנט? משום שלא היה עוד שחקן ששילב, בדמותו, בצורה כה מושלמת בין המואר והאפל, השרמנטי והמאיים. היה לדמותו רבת החן צד מוסתר, נעלם, ובמאים טובים כמו היצ'קוק, למשל, האוורד הוקס או סטנלי דונן ידעו לנצל אותו בצורה מפתה ומרתיעה כאחת. ב"חשד", סרטו של היצ'קוק משנת 1941, גילם גרנט את דמותו של גבר בריטי שרמנטי, קל דעת וחסר אחריות, חביב נשות האזור. להפתעת הכל הוא נישא לאישה צעירה בישנית ומודחקת, אפילו ממושקפת, שאותה מגלמת ג'ואן פונטיין. זמן קצר לאחר הנישואין, כשהרטט הראשון חולף, והיא מגלה על בעלה הטרי דברים לא כל כך סימפטיים שהיא לא ידעה קודם, היא מתחילה לחשוב: מדוע הוא בחר דווקא בי? אולי הוא מעוניין בכספי? אולי הוא מתכוון לרצוח אותי? "חשד" עוסק בבהלה שמאחורי המיתוס של אהבה ממבט ראשון, ואמנם, האם יש דבר מבהיל מלהסחף לזרועותיו של האביר על הסוס הלבן ולמצוא את עצמך למחרת במיטה עם הזר המושלם? האם יש בכלל דבר כזה - מושלם? לאט לאט היא מגלה שהוא מתעניין במיני רעלים. הם מבקרים אצל ידידה משותפת, מחברת ספרי מתח, שמספרת להם על רעל, שעקבותיו כלל לא

קרי גרנט מתוך הסרט "רעל ותחרה"

"רעל ותחרה" בקולנוע

ב-1944 יצא לאקרנים סרט שביים פרנק קאפרה, עפ"י הקומדיה "רעל ותחרה" שכתב ג'וזף קסלרינג. הסרט הוגדר כיצירת מופת והיה להצלחה עולמית גדולה. השתתפו בו: קרי גרנט, ג'וזפין הול, ג'ין אדאיר, ריימונד מיסי, פיטר לורי, פרסילה לייק, ג'ון אלכסנדר.

מורגשות, גם אם עושים ניתוח שאחרי המוות. בעלה מתעניין ברעל הזה קצת יותר מדי, והיא בטוחה שהלילה הוא ירעיל אותה... כאן מגיע אחד ה"שוטים" המפורסמים ביותר בקולנוע של היצ'קוק: קרי גרנט עולה במדרגות אל חדרה של אשתו, נושא טס ועליו כוס חלב. הוא מוקף באפלה, אולם, אל כוס החלב הכניס היצ'קוק נורה, והלובן שלה בוהק כולו בחושך שעוטף את דמותו המסתורית של גרנט באור וצל... כוס חלב מאירה באפלה; האם היא נושאת מוות בתוכה? חמש שנים לאחר מכן, בסרט נוסף של היצ'קוק, "הנודעת", גילם קרי גרנט את דמותו של סוכן הסי. איי. איי. שמגייס סוכנת חדשה לשורותיהם: את אינגריד ברגמן. תפקידה לחשוף רשת של ניאו-נאצים בארגנטינה. כדי לעשות זאת היא חודרת אל הרשת ונישאת לאחד ממנהיגיה. כאשר מגלה בעלה את זהותה של אשתו הוא מחליט יחד עם אמו האימתנית (להיצ'קוק לא הייתה בדרך כלל חיבה גדולה לאמהות) להרעיל את כלתו באיטיות. לכל כוס קפה או יין שהיא שותה הוא מחדיר כמה טיפול רעל, ובהדרגה היא נחלשת, נעשית שחרחרה וחולה ואינה יודעת עוד מה קורה לה. שוב, באחד ה"שוטים" הידועים בקולנוע של היצ'קוק, כאשר היא כבר במצב מתקדם של גסיסה, מצלם אותה

היצ'קוק בזווית מעט מעוותת, ובקידמת הפריים מעמיד ספל קפה ענק, שנבנה במיוחד לצורך "שוט" זה, שמאחוריו אנו רואים את פניה המעוותת. האם יגלה גרנט בזמן, מה הם מעוללים לה? האם הוא יצליח להציל אותה מגורלה המר? כמובן שלא רק היצ'קוק התעסק ברעלים. במאים נוספים נמשכו לאמצעי קטילה זה דווקא משום שהוא מסתורי ובלתי נראה. שלוש גרסאות, למשל ב-1949, 1969, ו-1988 לסרט "מי רצח אותי?" (במקור: D.O.A, שפירושו Dead On Arrival, מושג משטרתי שאומר שהקורבן הגיע לבית-החולים במצב חסר תקווה כבר), סיפורו של גבר שהורעל, במין רעל יעיל ואיטי במיוחד, ובזמן הקצר שנותר לו עד למותו הוא מנסה לגלות מי הרעיל אותו. אין לו סיכוי להינצל והוא רק רוצה לדעת מי עשה לו זאת ומדוע. הגירסה הראשונה, שביים רודולף מאטה, היתה הטובה בין השלוש: "פילם נואר" יעיל ועז - ביטוי, שניצל להפליא את המימד הפאטליסטי של הסיפור. כי הרי רעל אומר כמעט תמיד מוות בטוח. בדרכו הבלתי נראית הוא מחלחל פנימה ועושה את דרכו היעילה והבטוחה בתוך מסתוריו של הגוף האנושי עד לרגע המוות...

הקומדיה השחורה

מצרפתית: humour noir "קומדיה שחורה" היא מונח שקבע התיאורטיקן הסוריאליסטי אנדרה ברטון ב-1935, על מנת לתאר את תת-הז'אנר של קומדיה וסאטירה, שבו נובע הצחוק מתוך ציניות וסקפטיות. נושאים ואירועים רציניים ביותר - מוות, רצח המוני, חולי, שיגעון, טרוח, שימוש בסמים, אונס, מלחמה וכו' - המטופלים באופן הומוריסטי או סאטירי, בכל תחומי הבידור, תוך שמירה על רצינותם. התוצאה, לפיכך, עבור הקהל היא צחוק ואי-נוחות, לעתים אף בו זמנית. בקומדיה שחורה ישנם בדרך כלל אלמנטים של אירוניה או אפילו פאטאליזם ואין לבלבלה עם קומדיה גסה שנועדה בעיקר ליצור זעזוע בקרב הקהל; או בשבירת הטאבו שבבדיחות גסות.

הקומדיה השחורה קיבלה תאוצה באמריקה בשנות החמישים והשישים של המאה ה-20. אחד הראשונים, כמו גם הבולטים, שבהם היה סרטו הסאטירי של סטנלי קובריק, "דוקטור סטריינג'לאב" משנת 1964, שעסק בנושא הנשק להשמדה המונית באופן קומי. דוגמאות בולטות אחרות לקומדיה שחורה הם הסרטים "חנות קטנה ומטריפיה" (1960), "אוכלים את ראול" (1982), "עד החתונה זה יעבור" (1998) ו"אמריקן ביוטי" (1999). עם יוצרי הקולנוע המשתייכים לעשיית קומדיות שחורות נמנים: סטנלי קובריק, וס אנדרסון, דייוויד לינץ', ג'ואל ואתן כהן, ג'ון ווטס, לואיס בונואל, טריי פארקר, פיטר ג'קסון, סם ריימי, טים ברטון, קוונטין טרנטינו, וטרי גיליאם. בישראל, בלט חנוך לוין ביצירת קומדיות שחורות לתיאטרון.

הקומדיה האפלה היא דרמה הסוחפת את הצופה באמצעות גירוי הדעת או הלב, ואז מביכה אותו, כך ששוב ושוב עליו לבחון את עצמו תוך התבוננות במחזה. לפיכך, על מחזאי הקומדיה השחורה להראות לנו את ההיבטים העמומים יותר של האישיות האנושית, על מנת להרחיב את הדרמה וכדי שנוכל לזהות את אותן החולשות בעצמנו. אנו עדים למעשי טיפשות, שעמום, חוסר זהירות, ספק, אכזבה, בינוניות - כל אותם הדברים שנראים לנו עלובים בבני אדם. כל האלמנטים הללו מוצגים ב"רעל ותחרה", תוך שאנו מזהים במקביל רגעי צחוק וייאוש.

מתוך "ויקיפדיה", "המדריך הלימודי של קבוצת התיאטרון של דנבר" (1998), ו"הקומדיה האפלה" מאת ג'. ל. סטיאן.

איליין: לא, מתוקי, אל תעמיד פנים שאתה אוהב אותי עד כדי כך.
מורטימר: תגידי לאבא שלא יחכה לך הלילה.
איליין: אולי הלילה עדיף שאני אגיד לו לחכות.
מורטימר: אני אצלצל לעיתון שיפרסמו מודעה על הנישואים (מתוך המחזה)

ריאליזם, אי אמון ומודעות עצמית ב"רעל ותחרה" נועם פלג

בשנת 1817 המשורר והאסתטיקן סמואל טיילור קולרידג' טבע את המונח "השעיית אי האמון" (Suspension of disbelief). כאשר אנו קוראים ספר, או צופים בהצגה, למרות שאנו יודעים שמה שאנו קוראים או צופים בו לא התרחש (או מתרחש), אנחנו בוחרים לוותר על אי האמון שלנו, ולהתייחס לבדיה כאילו היא מציאות.

כאשר אנו צופים בהצגה "רעל ותחרה", שעוסקת בהימצאותן של 13 גופות בביתן של שתי דודות מבוגרות וחביבות בלב ברוקלין, היכולת שלנו לוותר באופן אוטומטי על אי האמון, ולהרשות לעצמנו להיסחף אחרי העלילה ההזויה הזו, היא לא פשוטה.

מה עשה המחזאי, ג'וזף קסלרינג, כדי לפורר את החומות הבצורות של ההיגיון שלנו? איך הוא גורם לנו להפסיק לצקצק בלשונו, ולומר: "נו, באמת, איך אפשר להתייחס להצגה הזו ברצינות?" איך הוא מפתה אותנו להיכנס לעולם ההזוי שהוא יצר, בלי שלרגע נעצור בפתח ונאמר: "עד כאן! הרי מה שמציגים בפנינו הוא גיבוב שטויות!"?

כדי למוטט את ההתנגדויות שלנו קסלרינג עשה שימוש שנון בתבניות תיאטרליות, בהומור ובמנות גדושות של מודעות עצמית. כמו הצגות ריאליסטיות רבות, ההצגה "רעל ותחרה" מתחילה בסלון ביתן של האחיות ברוסטר. אנחנו מכירים את התבנית הזאת - האור עולה (או המסך נפתח), ואנחנו רואים מולנו סלון של בית. אנחנו מתורגלים ברגע הזה, ובאופן אוטומטי אנחנו מקבלים את מה שאנחנו רואים כמציאות אלטרנטיבית, מציאות שמתקיימת מעבר ל"קיר הרביעי", שחוצץ בינינו הקהל לבין העולם הבדיוני על הבמה.

גם בהמשך המחזה קסלרינג מקפיד על שניים מה"קודשים" של הריאליזם - אחדות המקום ואחדות הזמן. למשך כל ההצגה לא נעזוב לרגע את סלון ביתן של האחיות ברוסטר, ועלילת ההצגה תמשך פחות מיממה. אחרי ששבה אותנו בעולמו בזכות התבניות המוכרות לנו, יכול קסלרינג להרשות לעצמו לחתור תחת התבניות הללו, וכל עוד הוא שומר על החזות המרגיעה, שאנחנו מורגלים לקבל כאמינה, הוא יכול לבנות קו עלילה מופרך מהיסוד, ואנחנו נלך אחריו בלי לפקפק.

למעשה, חלק ניכר מהשנינות של המחזה נובע מהפער בין החזות הריאליסטית המוכרת, המקובלת, ה"נורמלית", לבין העלילה הקיצונית וההזויה. לא רק סלון הבית נראה נורמלי, גם התנהגותן של האחיות ברוסטר שומרת על חזות נורמלית. למשך כל ההצגה הן ממשיכות להיות חביבות ומתוקות, ותמיד שומרות על החזות השפויה וההגיונית, בין אם הן שוות תה עם הכומר, ובין אם הן מספרות לאחיין שלהן על תריסר הגופות שבמרתף, וכך, הפער בין חוסר הסבירות של העלילה, לבין הנכונות שלנו לקבל אותה, הוא מקור לחלק ניכר מההומור ביצירה.

אנחנו אוהבים לצחוק, וכדי לצחוק אנחנו מוכנים לקבל דברים, שבנסיבות רציניות יותר היינו מבטלים כלא אמינים.

האם היינו משעים ברצון את חוסר האמון שלנו, אילו קסלרינג היה מתמיד עם התוכנית שהיתה לו, כשהוא הגה לראשונה את עלילת "רעל ותחרה", וכותב את המחזה בתור דרמה רצינית?

כך קסלרינג יצר תשתית שמאפשרת לנו לקבל את ההצגה, וליהנות בלי הסתייגות. אבל אם מישהו עדיין נותר מסויג, קסלרינג מכריע את ההתנגדות האחרונה בנשק יום הדין - המודעות העצמית. במהלך ההצגה, גיבור המחזה, מבקר התיאטרון, מורטימר ברוסטר, מבטל את עלילות ההצגות, שהוא צופה בהן למחייתו, כבלתי אמינות בעליל. הוא לא מספיק לסיים את דבריו, וכבר הוא מוצא את עצמו שקוע עד צוואר בעלילה זהה לעלילה שתיאר.

החלטה זו מאפשרת (מלבד סגירת חשבונות ופנטזיה על נקמה בעולם הביקורת) הצפה של המודעות שלנו למופרכות העלילה, ובד בבד מאפשרת לנו לצחוק על המופרכות הזאת, ולקבל אותה. המודעות לחוסר הסבירות של העלילה, בתפנית מפתיעה, אפילו מקדמת את העלילה. חוסר היכולת של חלק מהדמויות להאמין במה שצפינו בו על הבמה, מוביל לפתרון המבריק של ההצגה.

בהפקה המקורית של "רעל ותחרה" בברודווי בשנת 1941, את תפקיד האח הרצחני (שנותח כדי להראות כמו כוכב סרטי האימה בוריס קרלוף, מי שגילם את המפלצת בסרטי פרנקנשטיין), גילם לא אחר מאשר בוריס קרלוף עצמו. כך נוצר (מלבד חסכון למחלקת האיפור בתיאטרון) מתח משעשע בין האמינות הריאליסטית - הדמות אכן נראית כמו בוריס קרלוף, לבין המודעות לכך שלא ניצב בפנינו אדם שנותח כדי להראות כמו בוריס קרלוף, אלא בוריס קרלוף עצמו - ריאליזם, הומור ומודעות עצמית בהברקת ליהוק אחת.

אנו מאחלים לכם השעיה מוצלחת של אי האמון, וצלילה מענגת לעולם המוטרף של "רעל ותחרה".

הפקות המחזה בארץ

ההצלחה חוזרת על עצמה. המחזה הצליח מאוד בברודוויי, והיה להצלחה רבה גם בארץ כבר מ-1952. בשנה זו, הועלה המחזה בתיאטרון הקאמרי בשם: "למי תקעה החצוצרה", בתרגום: יאיר בורלא, בימוי: יוסף מילוא, תפאורה: חוה הגדיש. בתפקידים הראשיים: רוזה ליכטנשטיין (אבי), מרים ברנשטיין כהן (מרתה), יצחק שילה (מורטימר), חיים אברון אברמוביץ (טדי), טוביה גרינבאום (ד"ר אינשטיין), אביבה גור (איליין).

בתיאטרון הלאומי הבימה (1991), בתרגום: בן בר-שביט, בימוי: רוני פינקוביץ, תפאורה: אדריאן ווקס, תלבושות: עדנה סובול, מוסיקה: אלכס קלוד, תאורה: נתן פנטורין. בתפקידים הראשיים: ליא קניג (אבי), מרים זוהר (מרתה), דרור קרן (מורטימר), דב רייזר (טדי), שמוליק לוי (ד"ר אינשטיין), שאול מזרחי (בוב), רותי גולדברג (איליין).

התמונות לקוחות מארכיון הבימה, "רעל ותחרה" 1991

הרעלה - סימני היכר ותוצאות לזואי

די"ר יוסף ברגמן

ARSENIC ארסן

הרעילות בחומר הזה נגרמות כתוצאה מבליעה בטעות, במהלך תאונות תעשייתיות או תוך כוונה פלילית (התאבדות ורצח). הארסן שייך לקבוצת המתכות הכבדות. הוא נספג דרך העור, מערכת הנשימה ומערכת העיכול. בעקבות בליעת רעל זה מופיעות תופעות חולניות במספר מערכות גוף: **מערכת העיכול:** צריבה בלוע, קושי בבליעה, בחילה והקאה, כאבי בטן ושלשולים, ריח שום מהפה **מערכת הלב וכלי הדם:** לחץ דם נמוך עד הלם, קושי בנשימה, כחלון **מערכת העצבים המרכזית:** מצב בלבול והזיות, פרכוסים תרדמת (COMA) **מערכת השתן (כליות):** נזק מבני ותפקודי של הכליות **מערכת הדם:** המוליזה (פרוק כדוריות הדם האדומות), דיכוי מח העצמות (אי יצירת תאי דם). סימני הרעלה עד מוות יכולים להופיע תוך שעה מחשיפה לרעל הארסן, אך בדרך כלל ב-24 שעות מאוחר יותר. המוות נגרם כתוצאה מאי ספיקה כליתית, דיכוי הנשימה, תוך הנזק המוחי או כתוצאה מהפרעות קטלניות בקצב הלב.

סימני הרעלה אינם ספציפיים ומחקים תסמונות אחרות, מוכרות ברפואה. ריח השום הנודף מפי הקורבן צריך לעורר חשד.

CYANIDE ציאניד

ציאניד הוא אחד הרעלים הקטלניים ביותר. ההרעלה בו עלולה להגרם בדרך של בליעה, שאיפת האדים שלו או ספיגתו דרך העור. הציאניד נמצא בחומרים קוטלי מכרסמים, בתמיסות תעשייתיות ובגלעיני צמחים מוכרים כמו משמש, אפרסק ובשקדים מרים. המינון הממית הוא קטן - בסדר גודל של חלקי הגרם. המוות נגרם בחנק - אבל החנק הוא ברמת התאים בגוף - בסוף מסלולו של החמצן אותו אנו נושמים בצורה סכמטית. אפשר לתאר את מסלול החמצן שאנו נושמים בדרך הבאה: שאיפת אוויר מכיל חמצן דרך האף והפה < קנה הנשימה < ריאות < פעפוע החמצן דרך בועיות האויר לזרם הדם < לכל תאי הגוף < לתוך מנגנון האנרגיה של כל תא ותא בגוף. חנק יכול להגרם ע"י קשירת חבל סביב הצוואר או לחילופין ע"י חשיפה לציאניד שימנע את יכולת השמוש בחמצן ע"י תאי הגוף. שאיפת ציאניד עלולה לגרום למוות תוך דקה אחת, בליעת הרעל קטלנית תוך דקות עד מספר שעות. המורעל יסבול מ: נשימה מהירה, כאב ראש, סחרחורת, בחילה, לחץ דם נמוך, חולשה קיצונית, קוצר נשימה עם תחושת מחנק, פרכוסים, אובדן הכרה ומוות החשד כי מדובר בהרעלת ציאניד יתעורר ויתחזק עקב שתי הסתמנויות אופייניות: קוצר נשימה קיצוני, ללא כחלון (ציאנוזיס) בולט. המורעל מדיף ריח של שקדים מרים.

STRYCHNINE סטריכנין

מקורו של הסטריכנין בזרעיו של עץ בשם STRYCHNOS NUX-VOMICA, שמוצאו בהודו ואשר הובא לגרמניה במאה ה-16. נעשה בחומר שימוש רפואי, ללא הצלחה מרשימה, אך הסטריכנין היה יעיל יותר כרעל עכברים. הרעל פוגע במערכת העצבים וגורם להפעלת יתר שלה. הקורבן סובל מעוויתות שרירים בפנים ובשאר חלקי הגוף. כתוצאה מכך - עווית דמויית "חיוך השטן" וקעור יתר של הגב (אפיסטוטונוס). ובהמשך, מאורעות פרכוסים שביניהם המורעל נמצא במצב של עירנות מלאה ומלא אימה וחרדה מהצפוי בהתקף הבא. המוות נגרם כתוצאה מדיכוי הנשימה.

ג'וזף קסלרינג (מחזאי)
סיפורו של קסלרינג, הוא חויג מסוים בעולם התיאטרון, מאחר ובשלושים ושש השנים שקדמו ל"רעל ותחרה" לא זכה להצלחה בעיסוקיו השונים כמחזאי, שחקן ומנצח-מקהלות.

יליד ניו-יורק (21.6.1902) החל קסלרינג הצעיר בעל קול הסופרן, את דרכו כסולן באחת הכנסיות בעיר. לאחר שסיים את בית-הספר התיכון, פנה לקריירה מוסיקלית שהסתכמה בהדרכה קולית באחד הקולג'ים בקנזס ונמשכה מספר שנים אחר-כך בהדרכת מקהלות. קסלרינג ניסה את כוחו כשחקן ב-1926 במסגרת הפקת "גברים מעדיפים בלונדיניות", שהועלתה בשיקגו, בסיבוב הפועות של ג'סי ג'יימס הצעיר והצגת MY GIRL. הוא כתב סיפורים קצרים ופיקה מערכונים להצגות וודביל. של אלו זכו להצלחה CROSS TOWN ו"החכמה שבשמים", החליט קסלרינג לכתוב מחזה שבו תשמש סבתו כגיבורה ראשית. לאחר התחבטות בין הנושאים האפשריים השונים, הוא הרשה לעצמו לקחת מעט חירות ויצירתיות ובחר ברצח וכהעלה כנושא מרכזי. בין כך נולד "רעל ותחרה" וכך גם זכה ג'וזף קסלרינג להצלחתו הגדולה.

האורד לינדסי וראסל קראוס (מפיקי הפקה מקורית)
לינדסי וקראוס - שמות שהפכו שם נרדף להצטיינות בתיאטרון ככותבים, מפיקים, במאים ואפילו שחקנים. הדרך הטובה ביותר לתאר את עבודתם היא לסכם את רשימת הישגיהם הנפרדת על פני עשרים וחמש שנים של שותפות וידידות. ככותבים:

"Anything Goes"
"Hot and Blue"
(בשתי הפקות למוסיקה של קול פורטר),
"Hooray for What",
"Red", "החיים עם אבא",
"strip for Action",
"State of the Union"
(שזכה בפרס פוליצר),
"החיים עם אמא",
"קרא לי מאדאם"
"The Presscott Proposals"
"The Great Sebastian"
"Remains to be Seen"
"Tall story", "צילי המוסיקה",
"צילי המוסיקה".
כמפיקים הם היו אחראים על: "רעל ותחרה"
"The Hasty Heart"

"בלט", "ביום בהיר אחד"
"The Presscott Proposals"
בנוסף לכך השתתף לינדסי בהצגות רבות (בחלקן כאלה שהפיק או כתב) וביים בין השאר בברודווי את:
"To the Ladies"
"Anything goes", "Duky"
קראוס כתב לבדו ארבעה ספרים למבוגרים ושיתף פעולה עם אשתו בכתיבתם של שני ספרי ילדים. במהלך כתיבת התסריט הגדול "ליוקטור הרברט הגדול" הציע לו לינדסי לשותף פעולה בהפקת "רעל ותחרה".

דורי פרנס (תרגום)
נולד בתל אביב בין תרגומיו בספרות: "גוגול" מאת ולדימיר נבוקוב, "סיפורים מתל אביב" מאת אודרי ברגנר, "מכתבים" של גוסטב פלובר. בין תרגומיו לתיאטרון: "המלט", "רומאו ויוליה", "אילוף הסוורת", "אירמה לה דוס", "הדוכסית של אמלפי", "פיגמליון", "מי בברזווין", "טנגו", "החיים בשלוש גירסאות", "אכזר ורוחם", "כל החיים לפניו", "גיבורים", "מלכת היופי של לינאן", "הסוחר מונציה" (התיאטרון הלאומי הבימה); "וריאציות על נושא מסתורי", "פריאף", "הדבר האמיתי", "ברנטיש וחתוכות", "חיים פרטיים", "אלוהי הקטל", "חלום של לילה בלב קיץ", "שם פרטי" (תיאטרון בית ליסין); "השחקן", "נדלן", "הזמרת קרחת יותר", "הקייק", "אדמה קדושה", "אשתי היקרה בעלי המתוק", "הקסם הגדול", "משחק של אהבה ומזל" (תיאטרון החאן); "פרק ב'", "כובע הקש האיטלקי", "קוויאר ועדשים", "המלך ליר", "בואינג בואינג", "אמדיאוס", "ווייצק", "קומדיה של טעויות" (התיאטרון הקאמרי); "שלוש אחיות", "הדיבוק", "הטייפ האחרון של קראפ" (אנסמבל עיתים), "הלילה ה-12" (תיאטרון גשר), "שלומית" (המעבדה), "החולה המדומה" (המון רעש על לא כלום", "סובניר" (תיאטרון באר-שבע). ערך וכתב ספר ומופע לרגל שנת השמונים של תיאטרון "הבימה" אחראי למפעל הוצאת כתבי נסים אלוני בדפוס. זכה מספר פעמים בפרס לתרגום מחזות עם "ש עדה בן נחום ובפרס התיאטרון הישראלי על תרגום. מלחין מוסיקה להצגות, למופע שירה ולאולמות הקונצרטים. את תרגומיו למחזות שייקספיר ובני תקופתו ניתן למצוא

באתר שייקספיר ושות':
shakespeare.co.il

משה קפטן (בימוי)
בוגר בהצטיינות של החוג לתיאטרון באוניברסיטת תל-אביב (MFA, BA). מנהל אמנותי של פסטיבל ישראל לשנים 2013-2011. בין עבודותיו: בתיאטרון הקאמרי: "כנר על הגג", "ונטל", "קומדיה של טעויות", "זהר", "זהב טורקי" "סאלה שבת", בתיאטרון הלאומי הבימה: "אם יש גן עדן", "כתם לידה", "ארוחה עם אידיוט", בתיאטרון בית לסיין: "33 וריאציות", "שם פרטי", "אחרון מיה", "בחורים טובים", "אוליבר", "האופרה הישראלית: "JERUSALEME", "אליס בארץ הפלאות", עוד בין עבודותיו: "היפה והחיה" "צילי המוסיקה" Avenue Q, "הכבש הששה עשר", "המצעד", "בת הים הקטנה", "זרו", "סיפורי נרניה", "ציפור הנפש", "עץ הדומים תפוס" זוכה פרס הבמאי ע"ש יוסף מילוא לשנת 2008 עבור בימוי ההצגה "כנר על הגג". זוכה פרס הבמאי לשנת 2006 ב"פרס הבמה לילדים ולנוער" עבור בימוי ההצגה "שומבצל". נשוי לשחקנית מאיה מעוז ואבא לשניים.

ערן עצמון (תפאורה)
בוגר מסלול עיצוב במה בין עבודותיו: בתיאטרון הבימה: "כמעט נורמלי", "אם יש גן עדן", "ארוחה עם אידיוט", "בראבו", "לילה במא", "התיאטרון חיפה", "עץ אחרון בירושלים", "הר אדוני", בתיאטרון הקאמרי: "סאלה שבת", "מנהל הבית", "היצרד השני", "ריצ'רד השלישי", בתיאטרון בית ליסין: "שלושים ושלוש וריאציות", "משאלה אחת ימינה", "אביב מתעורר", "אחים בדם", "מנדרגולה", "מראה מעל הגשר", "שינדלה", "חלום של לילה בלי ליר", "הבנאליות של האהבה", "ראודה", "אקווס", "משחק לילדים", "ברודווי פינת פרישמן", בתיאטרון באר-שבע: "פריאף", "נורה", בתיאטרון הספריה: "נרנדה בשניים", בתיאטרון תמונע: "רומיאו ויוליה", תיאטרון המדריכל "בגדי המלך החדשים", "מפצח האגוזים", "אורה הכפולה", "הקוסם מארץ עוץ", בפסטיבל עכו 2008: "מתחם התפודים" (זוכת פרס עיצוב תפאורה); בתיאטרון ערבי-עברי: "נשים

עיצוב תלבושות:
ילנה קלריך

עיצוב תפאורה:
ערן עצמון

זרות; בתיאטרון אורנה פורת: "הרפתקה בקרקס" (זוכת פרס עיצוב תפאורה בפסטיבל חיפה). בתיאטרונטו 2006: "קפוצ'ינו ברמאללה".

ילנה קלריך (תלבושות)
מעצבת תלבושות ומנהלת המתפרה של תיאטרון הבימה. בוגרת תואר שני באוניברסיטת תל אביב בעיצוב תפאורה ותלבושות. בין עבודותיה:

בתיאטרון הבימה: "המאובן", "יום הולדת לג'וזפה", "הנאבים והנעוטים", "נודניק", "אנה קרנינה", "המחלוקת", "שעה יפה ליוגה", "אוגוסט: מחזו אוסייג", "אילוף הקטן", "הזוג המוזר", "לילה במא", "מוריס שימל", "ארוחה עם אידיוט", "כי בנו בחור", "לא גשר: כולס רוצים להוליווד", "וריאציות לתיאטרון ולתזמורת", "מיסטר ברינק", "גן הדובדבנים", "מינכהאוזן או כל האמת על השקר". בתיאטרון החאן: "אושר". בתיאטרון הקאמרי: "כובע הקש האיטלקי". בתיאטרון באר-שבע: "בית הקפה", "איזבלה". בתיאטרון בית לסיין: "אני לא רפפורט". בתיאטרון אורנה פורת: "הממלכה של קנסקווי", "צבעים בחול", "יש ילדי זיגזג". בתיאטרון מדיטק: "שמשון בר לשון", "פינוקיו". בשנים 1995-1998 לקיבלה פרסים של קרן התרבות קרן שרת, ובשנת 1998 פרס יונסקו בפרויקט קבוצתי על עיצוב תפאורה למחזה "המלט" בתערוכה בינלאומית PRAGUE QUADRENNIAL.

בימוי:
משה קפטן

עיצוב תאורה:
קרן גרנק

קרן גרנק (תאורה)

בוגרת המגמה לעיצוב בחוג לתיאטרון באוניברסיטת תל אביב. בין עבודותיה: בתיאטרון הלאומי הבימה: "ביקור הגברת הזקנה", "כתם לידה", "מוריס שימל", "נודניק", "הלהקה", "שלמה המלך ושלמי הסנדלר", "טייפ", "כתר בראש", "שמונה נשים", "טקסי", "אליס בארץ הפלאות", "צורה לאהבה", "החיים בשלוש גירסאות", "חברון", "הכלה וצייד הפרפרים", "לוקאס הפחדן", "המוות ישב לידי", בתיאטרון הקאמרי: "בית ספר לנשים", "מכולת", "בעל למופת", "רומיאו ויוליה", "האריסטוקרטים", "איחש פישר", "לילה לא שקט", "לעוף מכאן", "הבדלה", "משפחה חמה", "הגיל הנכון לאהבה", "היה או לא היה", "רזונקרנץ וגילדנשטרן מתים", "זה הים הגדול", "מותו של סוכן", "יומן חוף בריטון", "באדנהיים", "האב", "שמנה", "לילה טוב אמא", "פלוטר", "צחק של עכברוש", "המלט", "דמוקרטיה", "באנסמבל עיתים: "כישוף", בתיאטרון חיפה: "אנשים קשים", "מי דואג לילד", "באנסמבל התיאטרון הרצליה: "אהבה וזעם". בתיאטרון באר-שבע: "סובינר", "בוגד", "איזבלה", "תשליך", "גייפס", "הימים הכי טובים", בתיאטרון בית ליסין: "סוסים על כביש גהה", "מנדרגולה", "אהבה זה לא הכל", "הבנאליות של האהבה", "אקווס", "עלמה ורות", "מייק", "האגם המזוהב", "איש הגשם", "הדבר האמיתי", "רק אתמול נולדה", זוכת פרס התיאטרון הישראלי לשנת 2005 על עיצוב התאורה להצגה "המלט".

מוסיקה:
דניאל סלומון

פיני קידר

אמנון וולף

אלון נוימן

אילנית גרשון וייס

תומר שרון

דבורה קידר

ליא קניג

פיני קידרן (ד"ר אינשטיין) בוגר בית צבי 1996. בין תפקידיו: בתיאטרון הבימה: "נתתי לה חיי" (מספר איז'ו), "אגוסט: מחוז אוסייג'" (צ'ארלס הקטן), "השומר אזולאי" (המפקח בז'אנו), "שלמה המלך ושלמי הסנדלר" (יורם, סופר המלך/אשר), "החותנת" (עמי), "מבקר המדינה" (נחמן טוש/ ציון בעל המלון), "ללכת עד הסוף" (דייב), "הרודל ומוד" (מפקח פורטונה), "המכשפה" (גרשון/ קצב/ מטיל סכינים), "תמרה" (פקיד קבלה/ ארז/ נהג מונית), "הנאבים והנעמים" (שמואל איסר/ פייביש), "נודניק" (וולף); בתיאטרון בית ליסין: "שיחות עם אבי" (בלו), "פילומנה" (עו"ד נוז'לה), "הרודל ומוד" (מפקח ברנרד), "סתיו ימיו" (לזר), "ספר הג'ונגל" (רטי הפיל), "התאומים מונציה" (טיבורציו), בטלוויזיה: תפקיד ראשי ב"משפחה לא בוחרים", "פולישוק", "החיים זה לא הכל" בקולנוע: סרטו של אסי דיין "רק כלבים רצים חופשי" (יונס).

אילנית גרשון וייס (איליין הרפר) שחקנית זמרת, בוגרת הסטודיו למשחק ניסן נתיב ת"א 2006. למדה ב"בית הספר לאמנויות" בת"א, סיימה בהצטיינות את תיכון "תלמה ילין", ושירתה כזמרת בלהקת חיל החינוך והנוער. ב-2005 השתתפה בפרויקט "מעברים בזמן" של אמון הגיטרה באלדי אולייר.

פירסט סוני, "101", "הפוך", "פאזל", "קין", "טירונות", "בני בני ילד רע", "הוא והיא", "המכון", "כנפיים" ועוד.

אלון נוימן (ויקטור ברוסטר) שרת בתיאטרון זה"ל, למד משחק ב-NYU בניו יורק וב-Mountview Theatre School בלונדון. בין תפקידיו בתיאטרון: בתיאטרון הלאומי הבימה: "פרסונה", "נתתי לה חיי" (אלון נודע), "כוכב יאיר" (מיקי), "נפגעי חרדה"; בתיאטרון בית ליסין:

"אלוהי הקטל"; בתיאטרון הקאמרי: "אשכבה", "קברט לוי", "רצח", "עולמה של אימי", "אנטיגונה", "מעופפי רישפון"; בתיאטרון גשר: "רוזנקרן וגילדנשטרן מתים"; בתיאטרון חיפה: "יאיר"; בתיאטרון באר שבע: "מעקב באפלה"; הצגת היחיד שלו, "תום", זכתה לציון לשבח בפסטיבל תיאטרונטו 2006. היה מיוצרי ומקימי המופע "ימונה", איתו הופיע בארץ ובעולם. בין תפקידיו בקולנוע: "מלח הארץ", "אחד משלנו" (אורי ברבש), "מתנה משמיים" (סרטו של דובר קוסאשווילי), "מקס ומוריקן". דיבוב סרטי אנימציה: "צעצוע של סיפור" (בז שנות אור), "מדגסקר" (מלמן), "ספייסג'ים" (מייקל ג'ורדן). בין תפקידיו בטלוויזיה: "של מי השורה הזאת?", "מילואים", "חשופים", "המדריך למתחילים", "חדשות מפתיעות", "שערוריה", "מה שלמה?". אלון מלמד זמרה ומאמן שחקנים בשיטת איוונה צ'אבק.

הוליווד. בקולנוע: "מר באום", "צומת וולקן" (מועמד לפרס אופיר), "מרסטורקי", "שמיכה קשמלית ושמהמשה", "ידיים קשורות". דיבב אינספור סרטי וסדרות אנימציה ופרסומות. מופעי בידור: "האגף הסגור", "פעמיים תומר" (עם תומר יוסף), "פליטיפלטפוס", "פרוביזורי". מופעים מוזיקליים: "souled out". אלבומו הראשון "בלוזר" יצא ב-2005 ובקרוב יצא אלבומו השני "שירים לבלאנש".

אמנון וולף (טדי ברוסטר) בוגר הסטודיו למשחק ניסן נתיב. בין תפקידיו בתיאטרון: בתיאטרון הבימה: "מלכת היופי של לינאן" (פאטו), "ארוחה עם אידויט" (ז'וסט לבלאו), "מונוגמיה" (אדם); בתיאטרון גשר: "לילות לבנים", "הלילה ה-12", "חלום ליל קיץ", "כפר", "הנהר", "אוכלים", "ים", "שלוש אחיות", "טרטיף", "איש הכריות", "עיר" שבה זכה בפרס השחקן המבטיח בטקס פרסי התיאטרון; תיאטרון קוואט: "תורת היחסים", "קין"; תיאטרון פסטיבל עכו: "סטפן" שזכתה בפרס סרטי אנימציה: "צעצוע את פרס השחקן המצטיין. פסטיבל חיפה: "שכנים". זוכת פרס ההצגה המצטיינת. בקולנוע: "נץ לימן", "גי'האד דלפין", "no exit", "ההסדר", "החברים של יאנה", "כרוניקה של אהבה". בטלוויזיה: "האי", "עספור", "המשרד", "תמיהד אותו חלום", "מסכים", "שמש", "מיי

"לאחר הנפילה" (האם), "קרום" (האמא). משתתפת בתכניות טלוויזיה ובסרטי קולנוע רבים. בקולנוע: "תרגול כפרות" (סוניה), "מבצע יונתן" (פרידה), "אסקימו לימן", "מתנה משיים" ועוד רבים. זוכת פרס אופיר (1993) על הסרט "נקמתו של איציק פינקלשטיין", זוכת פרס רוזנבלום (2002) על מפעל חיים, לשנת 2002, זוכת פרס מפעל חיים (2005) בטקס פרסי התיאטרון.

תומר שרון (מורטימר ברוסטר) בין תפקידיו בתיאטרון: בתיאטרון הקאמרי: "הכבש השישה עשר", "ענבי זעם", "חלום ליל קיץ", "הרטיטי את ליבי", בתיאטרון בית ליסין: "סקאפינו", בתיאטרון הלאומי הבימה: "הסוחר מוונציה" (לנצלוט גובו), "כמעט נורמלי" (דר' מאדן/ דר' פיון), "מוריס שימל" (אלכסנדר דוך), "נפגעי חרדה", "פוסט טראומה", "לוקאס הפחדן", "ללכת עד הסוף"; בתיאטרון הרצליה: "להגיד מותר הכל", "אהבה וזעם"; בפסטיבל עכו: "אופרת היהודים", "הזירה", בהצגות הפרינג: "הסיאנס של רומיאו" (פרס ראשון, פסטיבל ונוקובר), "קין והבל". בטלוויזיה: "עניין של זמן", "חצויה", "פלטפוס", "זהו זה", "של מי השורה הזאת", "המצב", "משחק מכור", "החוצופים", "ענד כאן", "החיים על פי איגי", "הלילה עם ליאור שליין", "טוב שבאת", "שירות חדרים", "פרשת השבוע", "דני

הם חופשיים" (גב' בייקר), הצגות היחיד: "אוסקר ודודה רוזה", "כוכבים ללא שמיים"; תיאטרון בית ליסין: "הרודל ומוד" (מוד) ועוד. זוכת פרס רוזנבלום למשחק (1997), כלת פרס ישראל לתיאטרון (1987) ומפעל חיים בתחום המשחק בארץ. קיבלה תואר דוקטור לשם כבוד מאוניברסיטת ת"א ובר-אילן. זוכת פרס אמת (2012) על ע"ן א.מ.ן בשיתוף ראש הממשלה על הישגים פורצי דרך בתחום התרבות והאמנות הבלתי מתפשרים שלה בתיאטרון.

דבורה קידר (מרתה ברוסטר) בוגרת הסטודיו של הבימה. הופיעה בכל תיאטרוני ישראל בין תפקידיה: בתיאטרון הבימה: "מלכת היופי של לינאן" (מג פולן) "מוריס שימל" (טלגרפציה/ ברבובה), "החותנת" (חיותה), "לילה במאי" (רחל שרד), "מועדון האלמנות העליונות" (דוריס), "מעגל הגיר הקווקזי" (טבחית), "חודש בכפר" (אנה סמיונובה איסלאיבה), "חגיגת חורף", "לב טוב" (רוזה), "תמרה" (דודה נחמה), "משפחה" (האמא); בתיאטרון בית ליסין: "נומה עמק" (סבתא טניה), "פילומנה" (רוזליה), "חמץ" (ברכה), "היורשת" (סבתא מלכה); בתיאטרון הקאמרי: "המלך טוב" (אמאובו), "חתונת הדמים" (האומנת),

ליא קניג (אָבי ברוסטר) כלת פרס ישראל במשחק, 1987. ילידת פולין. בת להורים שחקנים, למדה משחק באקדמיה לאמנות בבורשט ובגיל 17 החלה לשחק בתיאטרון הממלכתי היהודי בבוקרשט. עלתה ארצה ב-1961 וזמן קצר לאחר מכן החלה לשחק ב"הבימה". שיחקה באין ספור הצגות בתפקידים מרכזיים. בין תפקידיה: בתיאטרון הבימה: "כל החיים לפניו" (רוזה), "מוריס שימל" (תולבריינה), "הנהג של מיס דייזי" (דייזי), "סונגת סתיו" (שרלוט), "מועדון האלמנות העליונות" (לוסיל), "בראשית" (חוה), "אמא קוראז" (האם), "הכסאות" (סמיימיס), "פילומנה" (פילומנה), "מכולת" (לאיטשה), "תשוקה" (גל), "המלט" (גרטרוד), "ומן חוף ברזיל" (החווה), "החווה" (האם), "השקיעה" (פוטפובנה), "מירלה אפרת" (מירלה/ מחלה), "גן הדובדבנים" (רניבסקיה), "מלכת החיים" (לביבה), "זהב" (סימה), "חתונת הדמים" (האם), "דעל ותחרה" (אבי), "הקוסם מברוקלין" (אייילין פולק), "ביקור הגברת הזקנה" (קלרה), "שלוש נשים גבוהות", "סוניה מושקט" (לידיה), "מדריך למטייל בוורשה" (מרגה יסברג), "יום הולדת לג'וזפה" (סיסי), "בית ברנרדה אלבה" (לה פונסיה), "אוהבים את אופל" (אופל), "ללכת עד הסוף" (ג'נט ברימייסטר), "פרפרים

ניר שיבר

איציק כהן פטילון

ארז רגב

דניאל סגן

אבינועם מור-חיים

דניאל סגן (רב-פקד או'הארה)

בוגר ביה"ס לאמנויות הבמה בסמינר הקיבוצים, 2009. בין תפקידיו: בתיאטרון הבימה: "מלכת היופי של לינאן" (ריי דולי), "כל החיים לפניו" (מומו), "איש עומד מאחורי אישה יושבת", "מישהו ימות בסוף" (ג'ו), "אם יש גן עדן" (בייליס). בתיאטרון אודנה פורת: "שמור על הכדור", "מחסן השטושים של דתיה", "בגדי המלך". בתיאטרון צוותא: "בתולים", בתיאטרון תמונע: "החברים של ננה", במעבדת תרבות דימוז'קו: "שלג ויער", בפסטיבל עכו 2010: "25", בטלוויזיה: "חיים אחרים" (גדעון, קשת), "ק.ק. קטמנדו" (רשת).

ארז רגב (סגן-ניצב רוני)

בוגר הסטודיו לאמנויות התיאטרון מיסודו של יורם לוינשטיין, 2010. בין תפקידיו בתיאטרון: בתיאטרון הבימה: "לא ביום ולא בלילה" (צחק), המחזמר "סיגל" (יאקיס); בתיאטרון מופע: "שמוליק של זוהרה (שמוליק). בטלוויזיה: "סברי מרנן", "אלנבי".

איציק כהן-פטילון (השוטר ברופי)

בוגר הסטודיו לאמנויות התיאטרון מיסודו של יורם לוינשטיין 2009. סיים בהצטיינות את שנת הלימודים הראשונה וייצג את הסטודיו בפסטיבל "Olive" הבינלאומי, שהתקיים במילאנו, איטליה. השתתף בהצגות: תיאטרון הבימה: "שלמה המלך ושלמי הסנדלר", "סיגל", פסטיבל עכו: "כרטונה", "Justkatzi" - סאטירת מחול; תיאטרון קריאה: "המלט"; תיאטרון המדיטק: "אמיל והבלשים".

ניר שיבר (השוטר קליין)

בוגר בית צבי, 2008, בין תפקידיו, בתיאטרון "הבימה": "כתם לידה" (שמואל), "שלמה המלך ושלמי הסנדלר", "בראבו! שרים 90", "הקומקום והמטאטא"; בתיאטרון הספריה: "צלילי המוסיקה" (רולף), "שיער" (קלוד), "מיקה שלי" (ארי) ועוד; בתיאטרון ארצי לילדים ונוער: "אורי" (אורי), "הכבש ה-16" (דניאל), ועוד רבים אחרים.

הופעותיה בתיאטרון: בתיאטרון הלאומי הבימה: "לא ביום ולא בלילה" (יעל); תיאטרון הקאמרי: "כנר על הגג" (חוה'לה), "ינטל" (הדסה), "אשכבה" (כרוב עצוב), "קברט"; תיאטרון בית ליסין: "הקוסם מארץ עוץ" (דורותי), "אחים בדם"; תיאטרון החאן: "צינורות"; תיאטרון באר-שבע: "איזבלה" (איזבלה); תיאטרון מדיטק חולון: "ציפור הנפש" ו"הכבש הששה עשר"; תיאטרון אודנה פורת: "סיפורי איתמר ורתי גם" (רתי); תיאטרון ארצי לנוער: "נולדתי לחלוס"; תיאטרון הפשט: "פגישת מחזור". בטלוויזיה: תפקיד ראשי בסדרה הקומית "בילי", נאור, "המובילים", "אלביס", רוזנטל והאישה המסתורית". מדבבת בקולנוע: "הנסיכה והצפרדע" (טיאנה), "אמיצה" (מרידה), "מפלצת בפריז" וכן ב"החיים היפים של זאק וקודי" ואחרים. בשנה הקרובה עתיד לצאת אלבום הבכורה של אלני גרשון, בהפקתו המוזיקלית של ברק אוליר.

אבינועם מור-חיים (הכומר הרפר, מר ויִדְרֶסְפּוֹן, מר גיבס)

למד משחק בסטודיו של "הבימה". אצל פיטר פריי, נולה צ'לטון והוראת משחק ב"דרמה סנטר" בלונדון. בין תפקידיו: "בלי עין הרע", "עמך" (תיאטרון האהל), "איך להצליח בעסקים...", "כנר על הגג" (פרצ'יק הסטודנט, תיאטרון גיורא גודיק), משנת 1976 נמנה עם צוות שחקני תיאטרון "החאן הירושלמי", שם השתתף ב-50 הצגות, ביניהן: "האידיוט", "המהגרים" (על תפקידו בהצגה זו זכה בפרס מרגלית). "מרסייה וקאמיייה", "באנזי מת", "אגדת חורף", "המלך אובו", "וולפונה", "אסטרליין יקירתי", "מילה של אהבה", "מלחמה על הבית", "אושר", "המצליחים". בשנת 2003 הופיע בהצגת יחיד "למה לא אני?". במשך השנים השתתף גם בהצגות ב"תיאטרון הקאמרי", ב"תיאטרון הבימה", ב"תיאטרון הסימטה" וב"תיאטרון הפרינג" (בתפקיד המלך ליר). בטלוויזיה: "שכונת חיים" (אישוני הכבא, טלוויזיה חינוכית), "המסעדה הגדולה" ערוץ 1, "דום לב", ערוץ 1, "מישל ספרא ובניו" ערוץ 1) בקולנוע: "מלך הסלים", "ארבינקא", "שני קוני למל", "הזמנה לרצח", סרט סטודנטים שזכה בפרסים רחבי העולם: "אני מוכן".

